



Skötselplan för Palsbos naturreservat i Vaggeryds kommun



Skötselplanens giltighetstid	2
1. Syftet med naturreservatet.....	3
2. Beskrivning av området.....	4
2.1. Administrativa data	4
2.2. Prioriterade bevarandevärden	4
2.3. Topografi, geologi och hydrologi.....	5
2.4. Historik och markanvändning.....	5
2.5. Växt- och djurliv	5
2.6. Friluftsliv	6
2.7. Bebyggelse och anläggningar	6
2.8. Källförteckning	6
3. Mål och skötselåtgärder för naturreservatet	7
3.1. Övergripande mål med skötseln	7
3.2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	7
3.3. Oplanerade övergripande åtgärder	10
3.4. Friluftsliv och gränser.....	10
3.5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder	11
4. Dokumentation och uppföljning.....	12
4.1. Uppföljning av skötselåtgärder	12
4.2. Uppföljning av bevarandemål	12
5. Bilagor	12

Skötselplanens giltighetstid

Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen i Jönköpings län 2025 och gäller tills vidare men bör revideras när tillsyn eller uppföljning visar att behov finns. Beslutets syfte och föreskrifter sätter ramarna för skötselplanens revidering. Beslut om naturreservat fattades 9 december 2025.

Vid frågor om skötsel av naturreservat kontakta Länsstyrelsens växel, telefon: 010-223 60 00.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med reservatet är att:

- bevara och vårda en flerskiktad och olikåldrig barrblandskog med lång trädkontinuitet med dess biologiska mångfald. Syftet med barrblandskogen är att säkerställa fortsatt kontinuitet av gran och skoglig struktur som gynnar och bevarar den mycket rika förekomsten av knärot.
- bevara och vårda sandtallskog, sumpskog och mindre vattendrag med dess biologiska mångfald
- inom ramen för bevarande av naturvärdena ge besökare möjlighet till naturupplevelser och ett rikt friluftsliv.

Syftet ska uppnås genom att:

- området utvecklas huvudsakligen genom intern dynamik med utrymme för naturvårdande åtgärder för att gynna skyddsvärda arter och livsmiljöer
- genomföra åtgärder för att gynna tall och lövträd i talldominerade områden
- ung tallskog restaureras för att på sikt hysa höga naturvärden som den äldre barrblandskogen

2. Beskrivning av området

2.1. Administrativa data

Namn	Palsbo
Skyddsform	Naturresevat
Areal	12,6 hektar (ha) varav vatten 1 ha
Beslut om Natura 2000	Nej
IUCN-kategori	IV – Habitat/Artskyddsområde
Miljömål	Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv
Län	Jönköping
Kommun	Vaggeryd
Socken	Bondstorp
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets västdel (11)
Mittpunktskoordinater	N 6380384 – E 434087 (SWEREF99TM), södra området
Lägesbeskrivning	Området ligger cirka 4 km söder om Bondstorp och 1 km väster om Norra Palsbo samt i södra delen av sjön Rasjön.
Fastighet	Del av Palsbo 3:1 Nyttjanderätter och servitut redovisas i sakägarförteckningen, bilaga 3
Fastighetsägarkategori	Enskilda
Gräns	Enligt beslutskartan, bilaga 1. Gränsen är inmätt in enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Gränsen följer fastighetsgräns där den sammanfaller.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

Areal per markslag

Skog	11,3 ha
Vatten	1 ha
Våtmark	0,3 ha

2.2. Prioriterade bevarandevärden

Naturtyp	Äldre barrblandskog, sandbarrskog och sumpskog
Strukturer	Flerskiktad skog, lång kontinuitet och fuktiga partier
Arter	Knärot

2.3. Topografi, geologi och hydrologi

Palsbo är ett kuperat område som ligger sydöst om sjön Rasjön och består av berggrunden granit. I det södra området består jordarten av morän medan i det norra området består det främst av isälvssediment och torv i de blötare delarna. Höjdskillnaden i södra området varierar mellan 240–260 meter över havet, med den högsta punkten på 261 meter över havet i nordöstra delen av det södra området.

I det södra området rinner det ett antal diken och ett mindre vattendrag som bland annat har sitt utlopp i Rasjön. Hela naturreservatet ligger inom Nissans huvudavrinningsområde och i delavrinningsområdet Utloppet av Rasjön.

2.4. Historik och markanvändning

På kartan från 1950 var området något öppnare, vilket man kan se spår av idag med spärrgreniga träd. I övrigt har området inte genomgått några större förändringar. Några avverkningar och planteringar har skett i utkanten av det södra området under 1960-talet enligt historiska kartor.

Det finns inga registrerade fornlämningar i området.

2.5. Växt- och djurliv

Det södra området utgörs främst av barrblandskog med både tall och gran där tall är det dominerade trädslaget. Många av träden är över 110 år gamla. Området är kuperat men sluttar i sin helhet ner mot sjön. Längs med vägen så finns det inslag av lövträd som rönn, asp, björk och bok. Inne i området finns det fuktigare partier och partier med ungskog som består av tall, men det finns även inslag av gran som växer i en mindre våtmark. Även om skogen är gammal finns det en variation i ålder med yngre partier av tall och granskog. Skogen är på sina ställen flerskiktad. I fältskiktet växer det gott om lingonris och även en del blåbärsris. Bottenskiktet domineras av husmossa, men det finns även kvastmossa och en hel del av signalarterna västlig hakmossa och stor revmossa. Det som är utmärkande i området är den stora mängden knärot med tusentals rosetter som finns spritt i stort sett i hela området. I det södra området rinner det ett antal diken där finns mer fuktigare partier med en del lövinslag. I det södra området finns det ett mindre område med hållmarksskogskaraktär där tallen är det dominerade

trädslaget. Generellt i hela naturreservatet förekommer det sparsamt med död ved.

Det norra området består av en äldre tallskog på en ås. Det finns ett antal äldre granar. Bottenskiktet domineras av husmossa och har stora mängder av knärot. Ute på udden finns det äldre tallar där fältskiktet domineras av blåbärs- och lingonris.

Djurlivet är dåligt undersökt.

Kända förekomster av signalarter och rödlistade arter finns samlade i bilaga 2a.

2.6. Friluftsliv

Skogen upplevs som lättframkomlig och det finns några djurstigar spritt i området. Palsbo är inte något välbesökt område och det finns inte några anordningar för besökare.

2.7. Bebyggelse och anläggningar

Inne i det södra området finns det en skogsbilväg som används till skötsel av området. En brygga går delvis in i det norra området. I övrigt finns det inga anläggningar eller bebyggelse inom naturreservatet.

2.8. Källförteckning

Kulturmiljöregistret. Riksantikvarieämbetet.

Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen. Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län. Meddelande 2020:4.

SGU. Jordartskarta

SGU. Berggrundskarta

www.artportalen.se

3. Mål och skötselåtgärder för naturreservatet

3.1. Övergripande mål med skötseln

Naturreservatet ska utgöras av en flerskiktad och olikåldrad barrblandskog med lång trädkontinuitet med skoglig struktur som gynnar och bevarar den mycket rika förekomsten av knärot. Området ska även bevara och vårda sandtallskog, sumpskog och mindre vattendrag med dess biologiska mångfald.

Barrblandskogen ska lämnas till huvudsakligen intern dynamik med utrymme för naturvårdande åtgärder som röjning av gran av igenväxningskaraktär samt lokala punktinsatser för att gynna skyddsvärda arter och livsmiljöer i området samt möjligheten för andra arter som kan tänkas etablera sig i området.

Inom tallskogen ska det genomföras åtgärder som gynnar tall och lövträd med brandefterliknande punktinsatser då naturvårdsbränning inte lämpar sig i området med tanke på den rika förekomsten av knärot.

Naturreservatet är indelat i 3 skötselområden med ett delområde:

1. Barrblandskog
2. Sumpskog
3. Sandtallskog

3.2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

För skötselområdesindelning, se skötselplankarta bilaga 2b.

Skötselområde 1: Barrblandskog 9,8 ha

Områdesbeskrivning

I stora delar av det södra området finns det en barrblandskog där granen och tallen har fått stå orörd under lång tid. Den lilla orkidén knärot finns i stora mängder. Bottenskiktet domineras av husmossa och fältskiktet består av blåbärs- och lingonris. Området är även flerskiktat på sina ställen. Död ved förekommer sparsamt. Strax öster om sumpskogen finns det ett yngre granbestånd. Centralt i området finns det ett område med yngre tallskog som utgör ett delområde. I södra delen, väster om skogsbilvägen finns det ett

område med mer hållmarkskaraktär med mattor av renlav. I södra gränsen rinner det ett mindre vattendrag och har sitt utlopp i Rasjön.

Bevarandemål

Området ska utgöras av en flerskiktad olikåldrig barrblandskog med lång kontinuitet av både gran och tall. Området ska hysa arter som är knutna till naturtypen. Det ska finnas död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner. Området består av 9,8 ha taiga (9010).

Restaureringsåtgärder

- Delområde 1a, den yngre tallskogen som finns i området, restaureras för att få naturvärdesskog genom luckhuggning/plockhuggning och veteranisering av tall. Detta ska göras senast 2035.
- Luckhuggning och plockhuggning av det yngre granbeståndet för att gynna förekomst av tall och lövträd. Detta ska senast göras 2035.
- Genomförande av hydrologisk restaurering ifall utredningen visar på att detta är möjligt
- Om möjligt, genomförande av biotopvårdande åtgärder i det mindre vattendraget.

Löpande skötselåtgärder

- Åtgärder som punktvis markstörning eller luckhuggning/frihuggning. Hänsyn gentemot knärot ska tas i skötselåtgärderna.
- Gallring i skogskanter mot bilväg och hyggen för att skapa en stabil stormtålig ljus brynmiljö av stora träd.
- Återkommande röjning av gran av igenväxningskaraktär i området med mer hållmarkskaraktär.
- Vid behov kan veteranisering göras för att skapa mer död ved.

Skötselområde 2: Sumpskog 0,6 ha

Områdesbeskrivning

Sumpskogen ligger mitt i det stora området och består främst av ung granskog som växer vid och i en våtmark. Området ligger nedanför höjdryggarna och bildar ett stabilt, fuktigt klimat som gynnar fuktkrävande arter. Det förekommer lövträd som björk inne i området. Genom området rinner det ett dike och runt omkring växer det vitmossa. Det förekommer inte mycket död ved i området.

Bevarandemål

Området ska utgöras av sumpskog med död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner. Diket ska, om möjligt, genomgå en hydrologisk restaurering. Området består av 0,6 ha taiga (9010).

Restaureringsåtgärder

- Om möjligt, genomförande av hydrologisk restaurering.

Löpande skötselåtgärder

- Inga åtgärder aktuella

Skötselområde 3: Sandtallskog 2,2 ha**Områdesbeskrivning**

Vid strandkanten till Rasjön finns det en äldre tallskog på sandig mark som ligger på en ås. Inom området finns det några äldre granar. Skogen är relativt enskiktad. Även här förekommer orkidén knärot i stora mängder samt har dropptaggsvamp noterats i området. Ute på udden finns det flertal äldre tallar och lingonris dominerar i fältskiktet.

Bevarandemål

Skötselområdet ska utgöras av en gles talldominerad barrskog på sandig mark. Skogen ska vara olikåldrig och flerskiktad med stort inslag av gamla träd av främst tall. Föryngringen av tall ska vara tillräcklig för att mängden tall inom området inte ska minska. Stående och liggande död ved ska finnas i olika nedbrytningsgrad och dimensioner. Området består av 2,2 ha taiga (9010).

Restaureringsåtgärder

- Inga åtgärder är aktuella

Löpande skötselåtgärder

- Vid behov genomföra punktviss markstörning, tillfällig stängsling, punktbränning, veteranisering av tall, frihuggning/luckhuggning och röjning av gran i syfte att gynna föryngringen och utvecklingen av tall.

3.3. Oplanerade övergripande åtgärder

Inom hela naturreservatet är det tillåtet att bekämpa för området invasiva eller främmande arter.

Vid behov får åtgärder genomföras för att undvika eller begränsa storskaliga angrepp av granbarkborre genom fällning och barkning av angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Fällda träd ska i första hand lämnas i naturreservatet, men fällda färskt angripna träd kan i undantagsfall transporteras ut om områdets prioriterade bevarandevärden påtagligt hotas.

3.4. Friluftsliv och gränser

För lokalisering av friluftsanordningar, se karta bilaga 2b

Bevarandemål

Gränsmarkeringen för området ska vara i gott skick. Besökare till naturreservatet ska kunna ta del av föreskrifter och information om områdets naturvärden och kulturvärden genom lättillgängliga informationstavlor som är i gott skick och en informativ hemsida. Informationen i området förhöjer upplevelsen av besöket, hjälper besökarna att få sina förväntningar uppfyllda och bidrar till att syftet med områdesskyddet uppnås.

Skötselåtgärder

- Naturreservatets gränser ska markeras enligt Naturvårdsverkets anvisningar inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft.
- Informationstavla ska placeras ut inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft.
- Naturreservatet ska ha en egen sida på Länsstyrelsens webbplats med information om områdets naturvärden och tillgänglighet.
- Informationstavlor ska innehålla karta över området, information om naturreservatets naturvärden samt naturreservatsföreskrifter för allmänheten.

3.5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

Åtgärd	Var	När
Gränsmarkering	Yttergräns	Inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft
Informationstavla	Se bilaga 2b för föreslagen plats	Inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft
Punktvis markstörning, punktbränning, veteranisering av tall, tillfällig stängsling, frihuggning/luckhuggning och röjning av gran för att gynna tall	Skötselområde 3	Vid behov
Hydrologisk restaurering inom området	Skötselområde 1 och 2	Ifall utredningen visar att detta är möjligt
Röjning av gran av igenväxningskaraktär inom området med mer hållmarkskaraktär	Skötselområde 1	Vid behov
Biotopvårdande åtgärder i det mindre vattendraget	Skötselområde 1	Vid behov
Restaurering av yngre tallskog och granskog för att på sikt hysa höga naturvärden som den äldre barrblandskogen	Skötselområde 1 och delområde 1a	Senast 2035
Gallring i skogskanter mot bilväg och hyggen för att skapa en stabil stormtålig ljus brynmiljö av stora träd	Skötselområde 1	Vid behov
Naturvårdande röjning, punktvis markstörning och skapandet av död ved samt luckhuggning/frihuggning.	Skötselområde 1	Senast 2035, sedan vid behov
Inventering av angreppsrisker gällande granbarkborre	Hela naturreservatet	Maj-juni
Uppföljning av konstaterade angrepp	Hela naturreservatet	Vid behov

4. Dokumentation och uppföljning

4.1. Uppföljning av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska följas upp och dokumenteras enligt Naturvårdsverkets och Länsstyrelsens riktlinjer.

4.2. Uppföljning av bevarandemål

En fördjupad uppföljning av naturreservatets värden (natur- och friluftslivsvärden) och de uppsatta bevarandemålen bör ske. Uppföljningen ska ske enligt riktlinjer för uppföljning av skyddade områden.

5. Bilagor

2a Artlista

2b Skötselplankarta



Urval av arter inom Palsbos naturreservat

Nedan redovisas kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Arterna är indelade i grupp och därefter i bokstavsordning efter det svenska namnet med det latinska namnet inom parentes.

Kategori: VU (sårbar), NT (nära hotad), S3 (högt signalvärde), S2 (medelgott signalvärde), F (Fridlyst).

Inventerat: det år som senaste fyndet observerades.

Referens: LST (Länsstyrelsen), AP (Artportalen).

Tabell över kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt andra arter av intresse.

Art	Kategori	Inventerat	Referens
Kärlväxter			
Gullpudra (<i>Chrysosplenium alternifolium</i>)	S2	2023	AP
Knärot (<i>Goodyera repens</i>)	VU, S2, F	2024	LST, AP
Missne (<i>Calla palustris</i>)	S2	2023	AP
Spindelblomster (<i>Listera cordata</i>)	S3, F	2023	AP
Mossor			
Långfliksmossa (<i>Nowellia curvifolia</i>)	S3	2023	AP
Stor revmossa (<i>Bazzania trilobata</i>)	S3	2024	LST
Västlig hakmossa (<i>Rhytidiadelphus loreus</i>)	S2	2024	LST
Lavar			
Garnlav (<i>Alectoria sarmentosa</i>)	NT, S3	2023	AP
Kattfotslav (<i>Arthonia leucopellaea</i>)	S3	2023	AP
Svampar			
Dropptaggsvamp (<i>Hydnellum ferrugineum</i>)	S2	2014	AP
Insekter			
Granbarknagare (<i>Microbregma emarginatum</i>)	S3	2023	AP

Källförteckning

Artdatabanken 2020. Röddlistade arter i Sverige 2020.

Skogsstyrelsen 1994. Signalarter i projekt nyckelbiotoper.

Skogsstyrelsen 2019. Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning

Artportalen

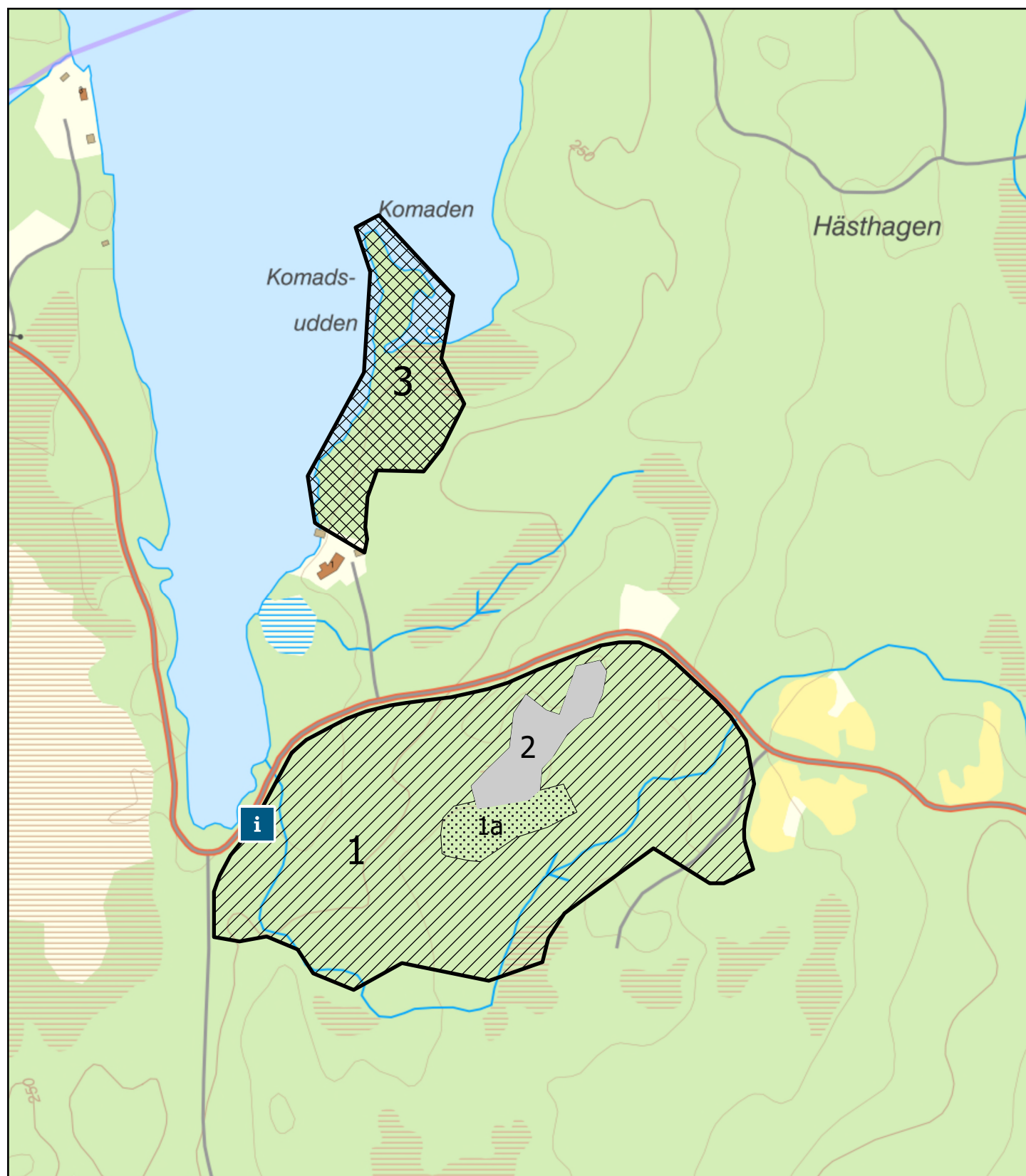
Palsbos naturreservat

Bilaga 2b

Skötselplankarta

Tillhör Länsstyrelsens beslut

2025-12-09, dnr 3118-2024



- | | | | |
|--|-------------------------|--|-----------------|
| | Gräns för naturreservat | | Delområde 1a |
| | Information | | Skötselområde 2 |
| | Skötselområde 1 | | Skötselområde 3 |

Skala 1:5 000



Länsstyrelsen
Jönköpings län

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

